

NWSA-FINE ARTS

Received: June 2012

Accepted: September 2012

Series : D

ISSN : 1308-7290

© 2010 www.newwsa.com

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2012, Volume: 7, Number: 4, Article Number: D0109

Zafer Kurtaslan

Nurtuğ Barışeri

Sema Sevinç

Necmettin Erbakan University

zkurtaslan@gmail.com

nurguy@hotmail.com

semas@selcuk.edu.tr

Konya-Turkey

**GÜZEL SANATLAR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI
DERSİNE YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

ÖZET

Bu araştırmada, Eğitim Fakültelerine bağlı bir bölüm olan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin THU dersine yönelik farkındalık düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini NEÜ AK Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü, örneklemini ise THU dersini alan Müzik Eğitimi ABD ve Resim-İş Eğitimi ABD'nden toplam 67 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemine dayalı olup, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket (survey) kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, Müzik öğretmenliği öğrencileri ve Resim-iş öğretmenliği öğrencileri arasında THU dersine yönelik farkındalık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Topluma Hizmet, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi, Resim-İş Eğitimi, Gönüllülük

**EVALUATING FINE ARTS STUDENTS' AWARENESS TOWARDS SERVICE LEARNING
COURSE**

ABSTRACT

In this study, Music and Art students' awareness were evaluated at the Fine Arts Education Department towards the course SL. The population of the study represents the Departments of Fine Arts. The sample was chosen from Necmettin Erbakan University (NEU), Ahmet Keleşoğlu (AK) Educational Faculty. The total of 67 students took part in the survey from Music Education and Art Education departments. The study is based on quantitative research method and questionnaire was used as a data collecting instrument, which was developed by researchers. The significant differences were found in Music and Art students' awareness level towards course SL.

Keywords: Service Learning, Department of Fine Arts Education, Music Education, Art Education, Volunteering

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Günümüzde teknolojinin hızlı ilerlemesi bireysel yaşam tarzını yaygınlaştırmaktadır. Şehir hayatındaki bireyselleşmenin yanı sıra ekonomik ve sosyal kaygılar, içinde yaşanılan çevreye ve topluma hizmet etme bilincini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeple sivil toplum örgütleri, özel sektör ve kamu sektörü eğitim, çevre ve sağlık konularında sosyal sorumluluk duyarlılığının artmasına yönelik projeler geliştirmektedir. Sosyal sorumluluk alışkanlığının kazandırılması eğitim kurumlarının önemli amaçlarından biridir. Bu bağlamda, Türk eğitim sistemi içerisinde de sosyal sorumluluk bilincinin oluşturulması, yerleştirilmesi ve pekiştirilmesi için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. MEB'in 2002 yılında öğretmen yeterlikleri üzerine yaptığı çalışmaların içinde Topluma Hizmet konusuna yer verildiği görülmektedir.

Bu çalışmada öğretmen yeterlik alanları belirlenmiş ve "Tamamlayıcı Mesleki Yeterlikler" başlığı altında,

- Eğitime Gereksinim Duyan Öğrencilere Hizmet Etme,
- Yetişkinleri Eğitme,
- Ders Dışı Etkinliklerde Bulunma,
- Kendini Geliştirme,
- Okulu Geliştirme ve
- Okul Çevre ilişkilerini Geliştirme

konularında topluma hizmetin öğretmenlerin meslek yaşamlarında da uygulamaya devam etmeleri gereken mesleki bir görev olduğu ortaya çıkmaktadır (MEB, 2002., akt: Yaşar, vd., 2008:1).

Aynı şekilde Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında "İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği yayınlamış" bunun neticesinde de, ilk ve orta öğretim kurumlarında topluma hizmet uygulamaları başlatılmıştır. Yönetmeliğe göre topluma hizmet uygulamalarının amacı, ders programlarının yanında öğrencide güven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya ve beceriler kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ile toplum hizmeti çalışmalarının gerçekleştirmektir (MEB, 2012).

Topluma Hizmet konusu Yüksek Öğretim Kurumlarında 2006 yılında "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersi ile başlamıştır. Eğitim Fakülteleri'nin tüm bölümlerinin programlarında yer alan THU 1 yarıyıl olmak üzere 1 saati teorik, 2 saati uygulama toplam 3 saattir. Bu dersin amacı öğretmen adaylarına, toplumsal sorumluluk bilincini kuramsal ve uygulamalı olarak kazandırma ve uygulama sırasında toplumla iş birliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini geliştirmek olarak belirlenmiştir.

Bu dersi alan öğrenciler;

- Yerel sorunlara karşı duyarlıdır/çözüm üretir.
- Evrensel sorunlara karşı duyarlıdır/çözüm üretir.
- Yerel ve evrensel sorunları çözüme aktif olarak katılımcı olur.
- Yerel ve evrensel sorunlara karşı yeni projeler üretir.
- Yerel ve evrensel sorunlara karşı yeni projelerde aktif olarak rol alır/işbirliği içinde çalışır.
- Projeleri yürütürken hem proje içinde hem de proje dışında etkili iletişim kurar.
- Panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılır.
- Öz değerlendirme becerisini geliştirir.

- Bütün bu etkinliklerde yaratıcı düşünme becerilerini kullanır (EÜ, 2012).

THU'nun uluslararası literatürdeki karşılığı "Service-Learning" (topluma hizmet eğitimi) olarak ifade edilmektedir. Service-Learning kavramı demokratik toplumlarda vatandaşların içinde yaşadıkları topluma karşı sorumluluklarına işaret etmektedir. İlk olarak Amerika'da ortaya çıkmış olan bu kavram, gençlerin içinde buldukları toplum için bilinçli, planlı projelerde görev almak suretiyle öğrenmelerini ve gelişmelerini hedefleyen bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Sliwka, 2004., akt: Saran, vd., 2011:3737).

1990'lardan beri topluma hizmet eğitimi Amerika'da ilköğretim okullarında, lise ve üniversitelerde hızla yayılmıştır. Amerika'da Ulusal Topluma Hizmet Eğitimi Komisyonu'nun (National Commission on Service Learning) yayınlamış olduğu "Learning in Deed" başlıklı rapora göre, Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi (National Center for Education Statistics (NCES) 2000-2001 akademik yılında 13 milyondan fazla öğrenci topluma hizmet eğitimine katılmıştır (Kurtaslan, 2011).

Seksenli yılların sonlarında Amerika'daki yirmi eyalet başkanlığı eğitim kurumlarında toplumsal hizmet öğrenimini hayata geçirmişlerdir. Doksanlı yılların başında ise hazırlanan birçok yasal düzenleme aracılığıyla toplumsal hizmet öğreniminin altyapısı geliştirilmiştir (Sliwka, 2004., akt: Saran, vd., 2011:3737).

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı üzere Amerika'daki THU Türkiye'den çok yıllar önce eğitim sistemi içinde yerini almıştır.

Yurt dışında ve Türkiye'de yapılan araştırmaların sonuçları incelendiğinde THU çalışmalarının öğrencilere önemli katkılarına olduğu anlaşılmaktadır. Hoffinger (2009)'in Almanya'da üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre; normal eğitim programına devam eden öğrencilerin sadece %31'i uzmanlık alanına ilişkin kapsamlı bilgi birikimi edindiğini ifade ederken, toplumsal hizmet öğrenimi seminerlerine katılan öğrencilerde bu oran %74'tür (Akt.: Saran, vd., 2011:3737).

Küçüköğlü ve Kaya (2009)'nın yaptıkları araştırmaya göre, THU'nun öğretmen adaylarının yardım ederek iyilik yapma bilincini kazanmalarında rol oynadığı, etkili iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı, hem kendilerinin hem de toplumun yaşam kalitesinin artmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'de THU'nun ders olarak uygulandığı Eğitim Fakülteleri içerisindeki Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri özellikleri itibarıyla THU'nun önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Sanat dengeli bireylerin ve toplumların oluşması için önemli bir ihtiyaç ve insanın vazgeçemediği gereksinimlerinden biridir. Çünkü sanat, insanın fizyolojik ve psikolojik yapısındaki boşluğu dolduran önemli bir olgudur (Mercin, 2011:1). İnsanın ruhsal, duygusal ve zihinsel yönlerini güçlendirerek mutlu bir birey olmasını sağlar. Dewey'e (1934) göre sanat, yaşamaktır ve insan bilincini yeniden düzenleyebilecek kazanımlarını sağlayan ve bu sayede duygu birliğini oluşturan; gücü ve insanın yaratıcı yönünü teşvik eden farklı bir etkinliktir (Akt: Mercin, 2011:1) Bu yüzden sanat daima insanla ve onun oluşturduğu topluluklarla kuvvetli bir ilişki içindedir.

Yob (2000)'un müzik eğitimi ve topluma hizmet konusunu içeren çalışmasında okullarda, hastanelerde, huzur evlerinde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük mahallerde ve toplumsal tören ve eğlencelerde müzik eğitiminin sosyal sorumluluk ile bütünleşebileceğini belirtmiştir. Reynolds (2004), müzik eğitimi ile topluma hizmet eğitimi için müzik öğretmeni olmayan okullarda müzik öğretmeni adayı olan öğrencilerine müzik öğretmeni olarak çalışmalarını sağlamıştır. Bu uygulamanın hem

müzik öğretmeni adayları için önemli bir deneyim hem de okul için önemli bir hizmet olduğunu belirtmiştir. Brynt (2003), müzik eğitimde sosyal sorumluluk çalışmalarını anaokullarında gerçekleştirmiş ve bu çalışmaya katılan müzik öğretmenleri, çocukların yaşamlarına bir farkındalık kattıklarını belirtmişlerdir. Shields (2002), müzik öğretmen adaylarının yukarıda belirten yerlerde gönüllü olarak çalışmaları, kendilerini alışkın olmadıkları ve daha çok mücadele vermeleri gereken ortamları tanımları adına faydası olacağını belirtmiştir.

Bu bağlamda, Güzel Sanatlar Bölümü öğretmen adaylarının THU dersi vasıtası ile toplumun sanatsal ihtiyaçlarının tespiti ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik farkındalık düzeyleri araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Topluma hizmet etme bilincinin kazandırılmasında eğitim sisteminin ve öğretmenlerin önemli bir rolü vardır. Bu yüzden eğitim fakültelerinde THU dersi konulmuştur. Bu araştırma, GSB öğretmen adaylarının bu ders kapsamındaki faaliyetleri sonucunda TH etmeye yönelik farkındalıklarının değerlendirilmesi bakımından önemlidir.

Bu çalışmada, araştırmanın problemine yönelik aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

2.1. Araştırma Soruları (Research Questions)

- THU dersi, Güzel Sanatlar Eğitimi öğrencilerinin toplumun sanatla ilgili problemlerine duyarlılık, problemleri tanımlama ve çözme boyutlarında farkındalık yaratmış mıdır?
- THU dersi öğrencilerin proje üretme, yaratıcı düşünme, birlikte çalışma, iletişim kurma, organizasyon yapabilme becerilerine katkısı olmuş mudur?

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırmanın Modeli (Model of the Research)

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin THU dersindeki kazanımlarının değerlendirildiği bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden tarama (Survey) modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma içerisinde sıkça yer alan "survey" yönteminde sıklıkla yararlanılan veri toplama aracı ankettir. "Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma şeklidir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir şekilde "gözleyip" belirleyebilmektir" (Karasar, 2000:77).

3.2. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Araştırmanın evrenini NEÜ AK Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü'nden THU dersini alan Müzik Eğitimi ABD ve Resim-İş Eğitimi ABD öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ankete gönüllü olarak cevap veren 27 ME ABD öğrencisi ve 40 RE ABD öğrencisi olmak üzere toplam 67 GSB öğrencisi araştırmanın örneğini oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması (Collecting Data)

GSE Bölümünde THU dersini alan öğrencilerin topluma hizmet konusundaki farkındalık düzeylerinin belirlendiği bu çalışmada, veri toplama aracı olarak kaynak taraması ve anket yöntemleri

kullanılmıştır. Araştırma konusu ile ilgili literatürden elde edilen veriler araştırmanın problemine ve amacına yönelik olarak hazırlanan anket sorularının oluşturulmasına yol göstermiştir (Ekiz, 2003:105).

Ankette beş bölmeli derecelendirme, "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "hiç katılmıyorum" seçenekleri ile ifade edilmiştir. Anket içerik itibarı ile, 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerde THU dersinin toplumun sanatla ilgili sorunlarına duyarlılık oluşturma durumu (1., 2., 3., 4., 5., 6. sorular), ikinci bölümde THU dersinin öğrencilerin kişilik gelişimine etkisi (7., 8., 9., 10., 11. sorular), üçüncü bölümde ise öğretmen bakış açısı ile sosyal sorumluluk ve topluma hizmet etme bilinci (12 ve 13. sorular) sorgulanmıştır. Anketin tek açık uçlu sorusunda ise yapılan projenin içeriği ve projenin amacına ulaşip ulaşmadığı sorgulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması (Analyzing and Interpreting the Data)

Araştırmanın genel amacı ve ana problemi çerçevesinde anket formları yoluyla toplanan nicel verilerin SPSS 15 programında frekans ve yüzdelere bakılarak yorumlanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Bu bölümde araştırmanın nicel analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. "THU dersi, içinde yaşadığım toplumdaki sanatla ilgili sorunlara karşı daha duyarlı olmamı sağladı". Önermesine yönelik bulgular.

(Table 1. The findings toward the premise "the course ASL enabled me to be more sensitive toward the artistic problems in the society I live in".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	37.0%(10)	48.1%(13)	11.1% (3)	3.7% (1)	.0% (0)	100.0%(27)
Resim-İş Eğitimi % (f)	.0%	17.5% (7)	20.0% (8)	40.0%(16)	22.5%(9)	100.0%(40)
Toplam	14.9%(10)	29.9%(20)	16.4%(11)	25.4%(17)	13.4%(9)	100.0%(67)

Tablo 1'de Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %44,8'i, "THU dersinin, içinde yaşadıkları toplumdaki sanatla ilgili sorunlara karşı daha duyarlı olmalarını sağladığını" belirtirken, %38,8'i ise bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kararsızların oranları ise %16,4'tür. İki bölüm kıyaslandığında Resim-İş Eğitimi öğrencileri bu ifadeye yüksek oranda katılmazken (%63), Müzik Eğitimi öğrencilerinin büyük çoğunluğu katılmaktadır (%85,1).

Tablo 2. "THU dersi, içinde yaşadığım toplumdaki sanatla ilgili problemleri tanımlamamda faydası oldu". Önermesine yönelik bulgular.
(Table 2." The findings towards the premise "ASL course was useful in defining the artistic problems in the society we live in".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	44.4%(12)	44.4%(12)	7.4%(2)	3.7%(1)	.0%0	100.0%(27)
Resim-İş Eğitimi % (f)	0%0	22.5%(9)	10.0%(4)	47.5%(19)	20.0%(8)	100.0%(40)
Toplam	17.9%(12)	31.3%(21)	9.0%(6)	29.9%(20)	11.9%(8)	100.0%(67)

Tablo 2'de Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %49,2'si, "THU dersi, içinde yaşadığım toplumdaki sanatla ilgili problemleri tanımlamamda faydası oldu" önermesine katılırken, %58,8'i ise bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kararsızların oranları ise

%9'dur. Resim-İş Eğitimi öğrencileri bu ifadeye yüksek oranda katılmazken (%67,5), Müzik Eğitimi öğrencilerinin büyük çoğunluğu katılmaktadır (%88,8).

Tablo 3. "THU dersi toplumdaki sanatla ilgili sorunlara karşı proje üretmemi sağladı". Önermesine yönelik bulgular.

(Table 3. Findings toward the promise "the course ASL enabled me to produce project toward the artistic problems".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	25.9%(7)	44.4%(12)	14.8%(4)	11.1%(3)	3.7%(1)	100.0%(27)
Resim-İş Eğitimi % (f)	5.0%(2)	15.0%(6)	15.0%(6)	42.5%(17)	22.5%(9)	100.0%(40)
Toplam	13.4%(9)	26.9%(18)	14.9%(10)	29.9%(20)	14.9%(10)	100.0%(67)

Tablo 3'de Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %40,3'ü, "THU dersi toplumdaki sanatla ilgili sorunlara karşı proje üretmemi sağladı" önermesine katılırken, %44,8'i ise bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kararsızların oranları ise %14,9'dur. Resim-İş Eğitimi öğrencileri bu ifadeye yüksek oranda katılmazken (%65), Müzik Eğitimi öğrencilerinin büyük çoğunluğu katılmaktadır (%80,3).

Tablo 4. "THU dersi, ürettiğim projeleri uygulamamı sağladı". Önermesine yönelik bulgular.

(Table 4. The findings toward the premise "the course ASL enabled me to implement the project I produced".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	29.6%8	44.4%12	11.1%3	14.8%4	0%0	100.0%(27)
Resim-İş Eğitimi % (f)	5.0%2	7.5%3	12.5%5	47.5%19	27.5%11	100.0%(40)
Toplam	14.9%10	22.4%15	11.9%8	34.3%23	16.4%11	100.0%(67)

Tablo 4'de Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %37,3'ü, "THU dersi, ürettiğim projeleri uygulamamı sağladı" önermesine katılırken, %50,7'si ise bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kararsızların oranları ise %11,9'dur. Resim-İş Eğitimi öğrencileri bu ifadeye yüksek oranda katılmazken (%75), Müzik Eğitimi öğrencilerinin çoğunlukla katılmaktadır (%74,0).

Tablo 5. "THU dersi, sanat yolu ile topluma hizmet edebileceğimi fark etmemi sağladı". Önermesine yönelik bulgular.

(Table 5. The findings toward the premise "The course ASL enabled me to recognize that I will be able to serve to the society via art".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	44.4%12	48.1%13	3.7%1	3.7%1	.0%0	100.0%(27)
Resim-İş Eğitimi % (f)	5.0%2	22.5%9	15.0%6	42.5%17	15.0%6	100.0%(40)
Toplam	20.9%14	32.8%22	10.4%7	26.9%18	9.0%6	100.0%(67)

Tablo 5'de Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %53,7'ü, "THU dersi, sanat yolu ile topluma hizmet edebileceğimi fark etmemi sağladı" önermesine katılırken, %35,9'u ise bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kararsızların oranları ise %10,4'tür. Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin 57,5'i katılmazken, Müzik Eğitimi öğrencilerin büyük çoğunlukla bu önermeye katılmaktadır (%92,5).

Tablo 6. "Güzel sanatlar bölümü öğrencilerinin sanat eğitiminden yoksun bireylerin ve toplulukların sanat eğitimi almalarına yönelik projelerde gönüllü olarak yer almalarının gerektiğine inanıyorum".
Önermesine yönelik bulgular.

(Table 6. The findings toward the promise "I believe that the students of department of fine arts should take place in the projects toward the individuals and societies devoid of art education to take art education ".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	51.9%14	37.0%10	11.1%3	.0%0	.0%0	100.0%27
Resim-İş Eğitimi % (f)	22.5%9	50.0%20	10.0%4	12.5%5	5.0%2	100.0%40
Toplam	34.3%23	44.8%30	10.4%7	7.5%5	3.0%2	100.0%67

Tablo 6'da Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin "Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerinin sanat eğitiminden yoksun bireylerin ve toplulukların sanat eğitimi almalarına yönelik projelerde gönüllü olarak yer almalarının gerektiğine inanıyorum" önermesine büyük çoğunlukla katıldıkları görülmektedir (%79,1). Kararsızların oranı ise %21,1'dir.

Tablo 7. "THU dersi sayesinde yaratıcı düşünme becerim gelişti".
Önermesine yönelik bulgular.

(Table 7. The findings toward the premise "Thanks to the course ASL, my thinking skills developed ".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	37.0%10	48.1%13	7.4%2	7.4%2	.0%0	100.0%27
Resim-İş Eğitimi % (f)	2.5%1	10.0%4	10.0%4	52.5%21	25.0%10	100.0%40
Toplan	16.4%11	25.4%17	9.0%6	34.3%23	14.9%10	100.0%67

Tablo 7'de Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %41,8'i, "THU dersi sayesinde yaratıcı düşünme becerim gelişti" olarak görüş bildirirken, %49,2'ise ise bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. İki bölüm kıyaslandığında Resim-İş eğitimi öğrencileri bu ifadeye yüksek oranda katılmazken (%77,5), Müzik Eğitimi öğrencilerinin büyük çoğunluğu katılmaktadır (%85,1).

Tablo 8. "THU dersi sayesinde içinde yaşadığım topluma karşı sorumluluklarım arttı". Önermesine yönelik bulgular.

(Table 8. The findings toward the premise "Thanks to the course ASL, my responsibilities increased toward the society I live in".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	14.8%4	59.3%16	22.2%6	3.7%1	.0%0	100.0%27
Resim-İş Eğitimi % (f)	.0%0	15.0%6	17.5%7	45.0%18	22.5%9	100.0%40
Toplam	6.0%4	32.8%22	19.4%13	28.4%19	13.4%9	100.0%67

Tablo 8'de Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %38,8'i, "THU dersi sayesinde içinde yaşadığım topluma karşı sorumluluklarım arttı" olarak görüş bildirirken, %41,8'ise ise bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu önermede kararsızların oranı ise %39,7'dir. İki bölüm kıyaslandığında Resim-İş Eğitimi öğrencilerini %77,5'i bu ifadeye katılmazken, Müzik eğitimi öğrencilerinin büyük çoğunluğu katılmaktadır (%74,1).

Tablo 9. "THU dersi sayesinde organizasyon yapabilme becerim gelişti".
Önermesine yönelik bulgular.

(Table 9. The findings toward the promise "Thanks to the course ASL,
my skill to be able to organize developed".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	25.9%7	51.9%14	14.8%4	7.4%2	.0%0	100.0%27
Resim-İş Eğitimi % (f)	.0%0	12.5%5	10.0%4	47.5%19	30.0%12	100.0%40
Toplam	10.4%7	28.4%19	11.9%8	31.3%21	17.9%12	100.0%67

Tablo 9'da Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %38,8'i, "THU dersi sayesinde organizasyon yapabilme becerilerinin geliştiğini" ifade ederken, %49,2'si ise bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu önermede kararsızların oranı ise %11,9'dur. İki bölüm kıyaslandığında Resim-İş Eğitimi öğrencilerini %77,5'i bu ifadeye katılmazken, Müzik Eğitimi öğrencilerinin büyük çoğunluğu katılmaktadır (%77,8).

Tablo 10. "THU dersi sayesinde ekip çalışmasının, dayanışmanın ve işbirliğinin önemini fark ettim". Önermesine yönelik bulgular.
(Table 10. The findings toward the premise "Thanks to the course ASL, I recognized the importance of teamwork, solidarity and cooperation".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	29.6%8	55.6%15	14.8%4	.0%0	.0%0	100.0%27
Resim-İş Eğitimi % (f)	.0%0	22.5%9	2.5%1	55.0%22	20.0%8	100.0%40
Toplam	11.9%8	35.8%24	7.5%5	32.8%22	11.9%8	100.0%67

Tablo 10'da "THU dersi sayesinde ekip çalışmasının, dayanışmanın ve işbirliğinin önemini fark ettim" önermesine Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %47,7'si olumlu görüş bildirirken, %44,7'si aksi yönde görüş bildirmiştir. Bu önermede kararsızların oranı ise %17,3'dur. İki bölüm kıyaslandığında Resim-İş eğitimi öğrencilerini %75'i bu önermeye katılmazken, Müzik eğitimi öğrencilerinin büyük çoğunluğu katılmaktadırlar (%85,2).

Tablo 11. "THU dersi sayesinde iletişim kurma becerim gelişti".
Önermesine yönelik bulgular.
(Table 11. The findings toward the promise "Thanks to the course ASL,
my skill to make communication developed".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	25.9%7	51.9%14	11.1%3	11.1%3	.0%0	100.0%27
Resim-İş Eğitimi % (f)	.0%0	12.5%5	7.5%3	47.5%19	32.5%13	100.0%40
Toplam	10.4%7	28.4%19	9.0%6	32.8%22	19.4%13	100.0%67

Tablo 11'de "THU dersi sayesinde iletişim kurma becerim gelişti" önermesine Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %38,8'si olumlu görüş bildirirken, %52,2'si aksi yönde görüş bildirmiştir. Bu önermede kararsızların oranı ise %9'dur. İki bölüm kıyaslandığında Resim-İş eğitimi öğrencilerini %70'i bu önermeye katılmazken, Müzik eğitimi öğrencilerinin büyük çoğunluğu katılmaktadırlar (%77,8).

Tablo 12. "Öğretmen adayları için topluma hizmet etme bilincinin çok önemli olduğuna inanıyorum". Önermesine yönelik bulgular.

(Table 12. The findings toward the promise "I believe that for the applicants of teaching, the consciousness to serve to the society is very important".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	44.4%12	44.4%12	3.7%1	3.7%1	3.7%1	100.0%27
Resim-İş Eğitimi % (f)	30.0%12	35.0%14	22.5%9	7.5%3	5.0%2	100.0%40
Toplam	35.8%24	38.8%26	14.9%10	6.0%4	4.5%3	100.0%67

Tablo 12'de "Öğretmen adayları için topluma hizmet etme bilincinin çok önemli olduğuna inanıyorum" önermesine Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin 74,6'sı olumlu görüş bildirirken, %10,5'i aksi yönde görüş bildirmiştir. Bu önermede kararsızların oranı ise %25,1'dir. İki bölüm kıyaslandığında Resim-İş eğitimi öğrencilerinin %12,5'i, Müzik eğitimi öğrencilerinin de %7,4'ü önermeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 13. "Her öğretmenin öğrencilerini buldukları bölgenin sorunlarına karşı sosyal sorumluluk projeleri yapmaya yöneltmesi gerektiğine inanıyorum". Önermesine yönelik bulgular.

(Table 13. The findings toward the premise "I believe that a teacher should orientate his/her students to make projects of social responsibility toward the problems of regions where they are".)

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Toplam
Müzik Eğitimi % (f)	55.6%15	37.0%10	3.7%1	3.7%1	.0%0	100.0%27
Resim-İş Eğitimi % (f)	35.0%14	50.0%20	7.5%3	5.0%2	2.5%1	100.0%40
Toplam	43.3%29	44.8%30	6.0%4	4.5%3	1.5%1	100.0%67

Tablo 13'de "Her öğretmenin öğrencilerini buldukları bölgenin sorunlarına karşı sosyal sorumluluk projeleri yapmaya yöneltmesi gerektiğine inanıyorum" önermesine Müzik ve Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin %88,1'i olumlu görüş bildirirken, %6'sı aksi yönde görüş bildirmiştir. Bu önermede kararsızların oranı ise %11,2'dir. İki bölüm kıyaslandığında Resim-İş eğitimi öğrencilerinin %7,5'i, Müzik eğitimi öğrencilerinin de %3,7'i önermeye katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Topluma Hizmet Uygulamaları (THU) dersinde hazırladığınız projeyi yazar mısınız? Projenizin amaca ulaşma durumu konusundaki düşüncelerinizi anlatır mısınız?

Müzik öğretmeliği öğrencilerinden 16 öğrenci bu soruya cevap vermiştir. Verdikleri cevaba göre THU dersinde, Somali için yardım toplamak amacı ile bir konser verilmesi planlanmıştır. Öğrencilerin proje ile ilgili görüşlerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

"Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde Somalilere yardım için bir etkinlik planlandı. Etkinlik için sınıf, Türk Halk Müziği Korosu, Türk Sanat Müziği Korosu ve Pop Müziği Orkestrası olarak bölümlere ayrıldı. Amacımıza göre; oluşturduğumuz gruplar Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nde ücretli bir konser verecek ve toplanan yardımlar Somali'deki yardıma ihtiyacı olan insanlara gönderilecek. 1 dönem içerisinde oluşturduğumuz gruplarla her hafta çalışma yaptık ve hocamız tarafından kontrol edildik. Ancak dersimiz kış dönemine denk geldiği için ve konser etkinliğine katılım yoğunluğu az olacağı düşünüldüğü için, projenin bahar döneminde uygulanmasına karar verildi. Bu proje sayesinde sosyal bir sorumluluk kazanmış olduğumuzu ve dersimizin amacına ulaştığımızı düşünüyorum".

"Projemiz eğitim fakültesi içerisinde çeşitli müzik türlerinde konser verilmesi ve gelirin bağışlanması. Yaptığımız projenin gelirinin ihtiyacı olan insanlara gitmesi projeye gönüllü olarak katılmamıza sebep oldu. İhtiyacı olan insanlara yardımcı olmak bize mutluluk verir".

"Toplu şekilde müzik yaptık grup bilincimiz gelişti. Halka konser vererek hem onları hem de kendimizi mutlu edeceğiz".

"THM alanında dinletiler yaptık. Bu benim kişisel anlamda kendimi geliştirmem ve güven kazanmama neden oldu. Toplum için ise halk müziğimizin bilincinde olmalarını sağlayacağım".

Resim İş öğretmenliği bölümünden aynı soruya 23 kişi cevap vermiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaba göre iki projeden bahsetmektedirler. Birincisi Konya'daki okulların duvarlarına rölyef çalışmalarının yapılması, ikincisi ise elektrik trafolarının Kubadabat motifleriyle süslenmesidir. Resim-İş öğretmenliği öğrencilerinin projenin amacına ulaşp ulaşmadığı konusunda verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara göre 23 öğrencinin 22'si THU dersinin amacına ulaşmadığını savunmaktadır. Resim-İş öğrencilerinin belirttikleri görüşler doğrultusunda THU dersindeki sorunlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Projeler gerçekleştirilmemiştir.
- Öğretim elemanı proje fikri konusunda öğrencilerin görüşlerini almamış, kendi düşündüğü projelerin yapılmasını istemiştir.
- Toplumsal bir proje belediye tarafından desteklenmemiştir.

"İlköğretim okullarına rölyef yapmak adına gerçekleştirilmeyen bir projemiz mevcut".

"Bu ders kapsamında öğretmenimizin projesi üzerine elektrik trafosu boyama ve okullara rölyef yapılacak fakat henüz proje başlamadı".

"Ders öğretmenini yeterli desteği ve yönlendirmesi yoksa bu ders tamamen gereksiz bir ders haline alıyor".

"Yapılacak projenin bize katkı sağlamayacağını düşünüyorum. Projenin bizim seçimimiz olmaması bizi geliştirmeyeceğinin bir göstergesidir".

"Aslında herkesin gönüllü kendi istediği ve ürettiği projeleri olmalıydı..."

"Proje bizim görüşümüz alınmadan hoca tarafından seçildiğinden herhangi bir yaratıcılık ve gönüllülük aranmadı. Her hafta derse gelip imza atıyoruz. Vakit kaybına neden oluyor. Bu projeyi gerçekleştirsek de bana bir şey kazandırmayacağını düşünüyorum".

"THU dersinin bana bir faydası olduğunu düşünmüyorum. Çünkü biz öğrencilere konu bırakılsaydı araştırıp topluma gerçek anlamda hizmet edebilirdik. Biraz hocamıza yönelik bir çalışma oldu".

"Trafo boyamak için Kubadabat çizimleri çıkardık. Belediyeden izin olmayınca Bristol kağıda çizdik. Eğer olsaydı şehrimizde güzel bir görüntü oluşturacaktı".

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Bu araştırmada, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin THU dersi kapsamında gerçekleştirdikleri projeler vasıtasıyla sanat yolu ile topluma hizmet etme farkındalık düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

Müzik öğretmenliği öğrencilerinin THU dersi sonucunda, toplumun sanatla ilgili problemlerine duyarlılık gösterme ve problemlere yönelik çözüm üretme konusunda farkındalıklarının ölçüldüğü sorulara (1-6) verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçlara göre, müzik öğretmenliği öğrencileri %83,2 oranında farkındalıklarının arttığını belirtmiştir. Resim-iş öğretmenliği öğrencilerinin aynı sorulara

verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçlara göre, THU dersi öğrencilerin farkındalıklarını %28,7 oranında artırmıştır. %57,5 oranında dersin öğrencilerin farkındalıklarına etkisi olmadığı, %13,75 oranında ise öğrenciler THU dersinin kendilerinde bir farkındalık yaratıp yaratmadıklarına karar veremedikleri saptanmıştır.

THU dersinin güzel sanatlar bölümü öğrencilerinin kişisel gelişimlerine katkısının olup olmadığını ölçen 7., 8., 9., 10. ve 11. sorulardan elde edilen sonuçlara göre, müzik öğretmenliği öğrencilerinin %79,4'ü THU dersinin kişilik gelişimlerine katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Resim-iş öğretmenliği öğrencilerinin aynı sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen sonuçlara göre, %75,5 THU dersinin kişilik gelişimine katkısının olmadığı sonucu elde edilmiştir. Müzik ve resim-iş öğretmen adaylarının topluma hizmet etmenin bilincinin farkında olup olmadıklarının ölçen sorulardan (12-13) elde edilen sonuçlara göre, müzik öğretmenliği öğrencilerinin %88,8'i, resim-iş öğretmenliği öğrencilerinin de %65'i topluma hizmet etme bilincindedir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları bölgelerin ihtiyaçlarına göre öğrencilerini sosyal sorumluluk projeleri yapmaya yönlendirmeleri konusunda müzik öğretmeni adayları %92, resim-iş öğretmeni adayları da %85 oranında olumlu görüşe sahiptirler.

Yukarıda verilen sonuçlara göre, THU dersinin müzik öğretmenliği öğrencilerinin topluma hizmet etme konusunda farkındalıklarını artırdığı (%88,2), resim-iş öğretmenliği öğrencileri içinse THU dersinin kısmen farkındalıklarını artırdığı (%36,2) sonucuna ulaşılmıştır. Resim-iş öğretmenliği öğrencilerinden elde edilen bulgular neticesinde THU dersinin öğretim elemanı merkezli yürütülmeye çalışılması, proje oluşturma aşamasında öğrencilerle beyin fırtınası yapılmaması ve yapılması düşünülen projenin ilgili kuruma sunulmadan başlanması ve ilgili kurumun projeyi kabul etmemesi yüzünden projenin gerçekleştirilemediği anlaşılmaktadır. Can (2011) müzik öğretmeni adaylarının THU dersinde yürütülen projeler hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi isimli çalışmada resim-iş öğretmenliği öğrencilerinin yaşadığı probleme benzer bir duruma dikkat çekmiştir. Can çalışmasında, müzik öğretmen adaylarının problem belirleme, planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarındaki süreç konusunda görüşlerini almış ve sonuç olarak planlama aşamasında problem belirlerken adayların literatür çalışmalarının ve örnek proje incelemelerinin yetersiz olduğunu saptamıştır. Planlama aşamasında bütçenin önemli olduğu bununla beraber projenin koordinasyonu konusunda müzik öğretmen adaylarına daha detaylı bilgi verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Sanat eğitimcisi yetiştiren Güzel Sanat Eğitimi Bölümü içerisinde buldukları çevre ile iç içe olmak zorundadır. Çünkü sanatın ulaşmak istediği hedef kitle insandır. Bu amaç doğrultusunda sanat eğitimi kurumlarının olağan eğitim süreci içerisinde konserler, sergiler gerçekleştirilmektedir. THU dersi zorunlu ders olarak eğitim fakültelerinin programlarına alınmadan önce de bu aktiviteler yapılmaktaydı. Fakat THU dersi, bu aktivitelerin yanı sıra topluma sanat yoluyla hizmet için başka neler yapılabilir sorusuna yanıt aranmasını sağlamıştır. AK EF GSEB öğrencilerinin gerçekleştirmek istedikleri projelere bakıldığında, müzik öğretmenliği öğrencileri Somali'ye yardım amaçlı konser düzenlemek, resim-iş öğretmenliği öğrencileri de okullara rölyef ve Kubadabat çinilerindeki süsleme sanatının tüm şehre yayılması için elektrik trafolarının üzerlerini aynı tarzda resim yapmak istemişlerdir. Her ne kadar bu iki proje de sosyal sorumluluk projesi olarak değerli olsa da sanat eğitimine ihtiyacı olan bireylerin eğitimine yönelik değildir.

THU dersi, toplumun ihtiyaçlarına ve sorunlarına yönelik projelerin üretilmesi, üretilen projelerin uygulanmasının sağlanması ve uygulan projelerin çıktılarının analiz edilmesi gereken önemli bir derstir. Bu yüzden dersin öneminin farkında olan öğretim elemanları tarafında yürütülmesi dersin amaçlarına ulaşması açısından önemlidir.

THU dersi tüm aşamalarında ekip çalışması gerektiren uygulamalı bir derstir. Bu yüzden proje belirleme safhasında dersin yürütücüsü öğrencilerle beyin fırtınası yapmalı, demokratik bir anlayış sergilemelidir. Zorla dikte ettirilen bir projenin gerçekleştirilme oranı düşük olacaktır.

Proje tasarlanma aşamasında proje konusu hakkında literatür taraması, zaman planlaması, gerekli iş gücü, ekipman ve gerekli ise bütçe tespit edilmelidir. Projenin her aşaması yazılı olarak yapılmalı ve proje sonunda değerlendirme raporu tutulmalıdır. Öğretim elemanı projeleri denetlemeli gerektiğinde proje hakkında farklı uzman görüşlerine başvurulmalıdır.

Güzel sanatlar eğitiminde doğal bir süreç olan performansa dayalı aktivitelerin yanı sıra ihtiyacı olan hedef kitleye yönelik eğitim projeleri hazırlanmalıdır. Yapılan eğitimlerin sonunda ürünler sergilenmelidir.

Topluma hizmet etme alışkanlığı eğitimin her aşamasında bireye kazandırılması gereken önemli bir değerdir. THU, gerek hizmeti alan gerekse hizmeti yapanlar açısından kazanımların yüksek olduğu sosyal etkinliklerdir. Özellikle üniversite öğrencilerinin meslek hayatına başlamadan önce topluma hizmet uygulamalarında bulunmasına kişilik gelişimi, içinde yaşadığı toplumu daha iyi yorumlaması açısından önemlidir. Bu yüzden sadece eğitim fakültelerinde değil bütün fakültelerde uygulanmalıdır. Başka ülkelerdeki üniversitelerde olduğu gibi Türkiye'deki üniversitelerde de toplumsal hizmet eğitimi birimleri kurulmalı ve sivil toplum ve kamu kurumları ile işbirliği içinde olmalıdır. Topluma hizmet uygulamaları özendirilmeli, iş başvurularında toplumsal hizmet projelerinde gönüllü olarak yer alanlar tercih nedeni olmalıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Artunç, S. ve Kurtaslan, Ö.B., (2011). Leadership in Environmental Stewardship Through Service Learning. European Federation for Landscape Architecture (EFLA). Mind the Gap Landscapes For a New Era, EFLA Regional Congress Of Landscape Architecture 02-04 Nov 2011 Tallinn, Estonia.
2. Bryant, D., (2003). Service-Learning And Reflection in a Methods Class. Paper Presented at The Mountain Lake Colloquium, Mountain Lake, VA.
3. Can, A.A., (2012). An Evaluation of The Music Teacher Candidates Views Regarding The Projects Carried on in The Social Service Practice Course. Procidia-Social and Behavioral Sciences, Volume:31, p:695-703.
4. Ekiz, D., (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
5. Karasar, N., (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
6. Küçüköğlü, K. ve Kaya, H.İ., (2009). Toplum Hizmetine Dayalı Bir Öğrenme Uygulaması Olarak THU. I. İyilik Sempozyumu. 20-21 Haziran. Elazığ: Elazığ Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 73-80.
7. Mercin, L., (2011). Sanat Nedir? (Editörler: Alakuş, A. O., ve Mercin, L.). Sanat Eğitimi Ve Görsel Sanatlar Öğretimi (2. Baskı). Ankara: Pagem Akademi.

8. Reynolds, M.A., (2004). Service-Learning in Music Teacher Education: An Overview. *Journal of Music Teacher Education* (13:9), 9-17.
9. Saran, M., Coşkun, G., Zorel, F.İ. ve Aksoy, Z., (2011). Üniversitelerde Sosyal Sorumluluk Bilincinin Geliştirilmesi: Ege Üniversitesi Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Üzerine Bir Araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 22(6), ss:3732-3747.
10. Shields, C., (2002). Music Education in Community Settings: "Making music with Millikin." Paper presented at MENC: The National Association for Music Education National Conference, Nashville, TN.
11. Yaşar, Ş., Gültekin, M. ve Kaya, S., (2008). Öğretmen Yeterlik Alanları (Editör: Özgür, A.Z.). *Okulöncesi Öğretmenliğinde Toplumsal Hizmet Uygulamaları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 1-4.
12. Yob, I.M., (2000). A Feeling For Others: Music Education And Service Learning. *Philosophy of Music Education Review*, 8(2), ss:67-78.

WEB Kaynakları

- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25699_0.html
(Erişim Tarihi: 12.04.2012)
- <http://egitim.erciyes.edu.tr/formlar/thu.pdf>
(Erişim Tarihi: 12.04.2012)